

Kişiler Arası Süreci Hatırlama Tekniğine Dayalı Süpervizyonun Psikolojik Danışman Adaylarının Psikolojik Danışma Becerilerine, Özyeterlik ve Kaygı Düzeylerine Etkisi*

İsmet KOÇ^{1**}

Gönderilme Tarihi: 16 Aralık 2022 Kabul Tarihi: 26 Aralık 2022
DOI: 10.52974/jena.1220036

Öz:

Bu araştırmada, Kişiler Arası Süreci Hatırlama (KASH) tekniğine dayalı süpervizyonun psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine, özyeterlik ve kaygı düzeylerine etkisini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla, araştırma yöntemi olarak gerçek deneysel desenlerden ön test-son test kontrol gruplu desen tercih edilmiştir. Araştırmada denekler, rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programında eğitim gören 30 dördüncü sınıf öğrencisi arasından seçilmiş, ikisi deney ikisi de kontrol olmak üzere dört gruptan birine seçkisiz olarak atanmıştır. Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini yürüten dört öğretim elemanı da araştırmada süpervizör olarak yer almıştır. Deney grubunda yer alan denekler ikinci ve yedinci psikolojik danışma oturumları arasında KASH'ye dayalı, kontrol grubunda yer alan denekler ise karma modele dayalı süpervizyon almışlardır. Araştırma kapsamında, Psikolojik Danışman Özyeterlik Ölçeği (PDÖÖ) ve Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (DSKE), deneklerin yürüttükleri ikinci ve yedinci psikolojik danışma oturumlarından önce uygulanmıştır. Psikolojik Danışma Becerileri Ölçeği (PDBÖ) ise deneklerin yürüttükleri ikinci ve yedinci psikolojik danışma oturumlarının görüntü kayıtlarının izlenmesi sonrasında 3 hakem tarafından doldurulmuştur. Bulgular, karışık ölçümler için iki faktörlü varyans analizi kullanılarak elde edilmiştir. Sonuç olarak, KASH tekniğine dayalı süpervizyonun psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine, özyeterlik ve kaygı düzeylerine etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik danışma süpervizyonu, psikolojik danışma becerileri, özyeterlik, kaygı, kişiler arası süreci hatırlama.

Abstract:

This study was conducted to investigate the effect of the Interpersonal Process Recall (IPR) based supervision on counseling skills, self efficacy and anxiety levels of counselor trainees. In this study, an experimental design with randomized pretest-posttest control group was used. Thirty senior undergraduate counselor trainees were

Atf:

Koç, İ. (2022). Kişiler arası süreci hatırlama tekniğine dayalı süpervizyonun psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine, özyeterlik ve kaygı düzeylerine etkisi. *International Journal of Education and New Approaches*, 5(2), 327-347. <https://doi.org/10.52974/jena.1220036>

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye. Orcid ID: 0000-0001-5725-339X

*Bu çalışma, yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

**Corresponding Author: ismetkoc@gmail.com

randomly assigned to one of four classes as subjects. Two of the four classes were experiment group and the other two were control group. Four supervisors were involved to study, who were also instructors of the “Individual Counseling Practice” course. Fifteen subjects in the experimental group received supervision based on IPR and fifteen subjects in the control group received mixed supervision between the second and seventh counseling sessions. The data were collected by the Counselor Activity Self Efficacy Scale (CASES), State Anxiety Inventory (SAI) before the second and the seventh counseling sessions, and by taking the means of the ratings which were collected by Counseling Skills Scale (CSS). The data were analyzed by using two-way analysis of variance for mixed measures. The results showed that the effect of IPR based supervision on counseling skills, self efficacy and anxiety levels of counselor trainees were not significant.

Keywords: Counseling supervision, counseling skills, self-efficacy, anxiety, interpersonal process recall.

GİRİŞ

Dünyada psikolojik danışman eğitimi programlarının içeriğinin şekillenmesinde 1940’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’ndeki (ABD) gelişimlerin büyük önemi olmuştur (Gladding, 2009). 1940’lara kadar psikolojik danışman/terapist eğitimi, terapist adayının deneyimli bir terapistten psikolojik yardım almasına dayanmış ve daha çok usta-çırak ilişkisine benzeyen bir biçimde gerçekleşmiştir (Daniels, 1994). 1938 yılında, Ohio State Üniversitesi’nde Frank Robinson 10 yıllık süre içerisinde yüzden fazla psikolojik danışma oturumunun ses kaydının alındığı araştırmasıyla alandaki ilk süreç araştırmasını gerçekleştirmiştir (Hill & Corbett, 1993). Robinson (1950; akt. Hill & Corbett 1993) araştırmasında, danışanların bir sonraki ifadelerinin terapistlerin ifadelerinden etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Bu dönemle birlikte araştırmacılar, psikolojik danışmanların/terapistlerin psikolojik yardım sürecinde kullandıkları sözel ve sözel olmayan davranışlarını incelemeye başlamışlardır. Örneğin Rogers’ın (1957), temel terapötik koşulları tanımlayarak psikolojik danışma becerilerinin temelini attığı araştırması bu dönemde yayımlanarak önemli bir etki yaratmıştır. Rogers, bu araştırmasında ses kaydı ve tek yönlü ayna kullanarak psikolojik danışman eğitimini gizemli olmaktan çıkarmış, gözlenebilir ve üzerinde bilimsel çalışma yapılabilir hale getirmiştir (Baker ve diğ.,1990). Bu önemli gelişme sonrasında, Rogers’ın tanımladığı terapötik koşulları öğretilebilir terapist becerilerine dönüştürerek daha ayrıntılı şekilde ele alan ve bu doğrultuda farklı eğitim programları geliştiren araştırmacıların çalışmaları dikkat çekmektedir. Bu eğitim programları içinde Kagan, Krathwohl ve Miller’in (1963) geliştirdiği Kişiler Arası Süreci Hatırlama (KASH, [Interpersonal Process Recall, IPR]), Truax ve Carkhuff (1967) tarafından geliştirilen İnsan Kaynağını Geliştirme (İKG, [Human Resource Development, HRD]) ve Ivey, Normington, Miller, Morrill ve Haase (1968) tarafından geliştirilen Mikro Beceri Eğitimi (MBE [Microcounseling/Microtraining, MC]) gibi modeller öne çıkmaktadırlar (Daniels, 1994).

KASH, psikolojik danışma becerilerini doğrudan öğretmeye odaklanan İKG ve MBE gibi modellerden farklı olarak psikolojik danışman adaylarının doğuştan sahip olduklarını bu becerileri etkili biçimde kullanmalarının önündeki engelleri fark etmelerine yardımcı olmaya odaklanmaktadır. Farklı odak noktaları olsa da tüm psikolojik danışman eğitim modellerinin psikolojik danışman adaylarının sundukları psikolojik yardım hizmetinde etkili olmalarını sağlamayı amaçladıkları söylenebilir. Bununla birlikte, psikolojik yardım hizmetinin etkililiğinde tek değişken yardım becerileri değildir. Hill ve O’Brien (1999) psikolojik danışmanlara ilişkin değişkenleri yardım becerileri, kişisel özellikler ve profesyonel deneyimler olmak üzere üçe ayırmaktadırlar. Görüldüğü üzere, psikolojik danışma becerileri ve

profesyonel deneyimlerle birlikte psikolojik danışmanın kişisel özellikleri de psikolojik yardım sürecinde önemli bir yer tutmaktadır.

Psikolojik danışmanların, bu kişisel özelliklerinden biri de psikolojik danışman özyeterliğidir (Kirsch, 1986). Psikolojik danışman özyeterliğinin temeli Bandura'nın (1977) sosyal bilişsel kuramına dayanır ve bireyin bir danışanla yakın bir süre içerisinde etkili biçimde psikolojik danışma yapabilme yeteneğine ilişkin inanç ve yargısı olarak tanımlanmaktadır (Larson ve diğ., 1992). Johnson ve diğerleri (1989) ise psikolojik danışman özyeterliğini, psikolojik yardıma ilişkin becerileri etkili kullanma beklentisi olarak tanımlamışlardır. Bu noktada, psikolojik danışmanların özyeterliklerinin yüksek olmasının, sahip oldukları becerileri psikolojik danışma sürecinde etkili biçimde kullanabilmeleri için gerekli olduğu söylenebilir. Larson ve Daniels (1998), psikolojik danışman özyeterliğiyle ilgili yapılan araştırmaları inceledikleri çalışmalarında, performans, kaygı düzeyi ve süpervizyon ortamı ile psikolojik danışmanların özyeterliği arasında ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Nitekim Johnson ve diğerleri (1989), psikolojik danışmanların özyeterliğini yükseltmenin etkili psikolojik danışma becerileri kazandırmak kadar önemli olduğunu iddia etmektedirler.

Psikolojik yardım sürecinde önemli yer tutan bir diğer psikolojik danışman kişisel özelliği de kaygıdır. Kaygı, Spielberger, Gorsuch ve Lushene (1970) tarafından durumluk kaygı ve sürekli kaygı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Sürekli kaygı, “bireyin kaygı yaşantısına yatkınlığı” olarak tanımlanırken, durumluk kaygı “bireyin içinde bulunduğu stresli durumdan dolayı hissettiği subjektif korku” olarak tanımlanmıştır (Öner & Le Compte, 1983). Kaygının, öğrenme becerilerine, psikolojik danışman adayının sahip olduğu becerileri kullanabilmesine ve süpervizörüne yaklaşım stiline etkisi olduğunu belirtilmektedir (Bernard & Goodyear, 2004). Yazarlar buna ek olarak, çok düşük düzeydeki kaygının yardım sunma motivasyonunu düşürebileceğini, çok yüksek düzeyde kaygının ise performanslarını olumsuz etkileyebileceğini iddia etmişlerdir. Friedlander ve diğerleri (1986) ise psikolojik danışman adaylarının performanslarının kaygı düzeyleri ile ters orantılı olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca Larson ve diğerleri (1992), psikolojik danışma özyeterliği ve kaygıyı psikolojik danışman performansının yordayıcıları olarak belirtmektedir.

Görüldüğü gibi, psikolojik yardım hizmetinin etkili bir biçimde sunulmasında psikolojik danışma becerilerinin, özyeterliğin ve kaygı düzeyinin birbirleriyle ilişkili olduğu ve önemli değişkenler oldukları söylenebilir. Bu değişkenlerden psikolojik danışma becerileri öğretilebilir olsa da bu becerilerin etkili kullanılabilmesi, psikolojik danışman adaylarının kaygılarının optimal sınırlar içinde olmasına ve özyeterliklerinin yüksek düzeyde olmasına bağlıdır. Barbee (1999), etkili bir psikolojik danışman eğitimi programı aracılığıyla öğrencilerin psikolojik danışma yeterliliklerinin geliştirilebileceğini ifade etmiştir. Ayrıca Aladağ (2013), Bandura'nın (1997) kişisel başarılar uygulama deneyimleriyle gerçekleşebilir düşüncesine dayanarak psikolojik danışma öğrencilerinin yeterli uygulama yapmalarının özyeterlik ve psikolojik danışma becerilerinin gelişmesine engel olabileceğini ifade etmiştir. Bu noktada, psikolojik danışman eğitimi programlarının önemli bir parçası olan psikolojik danışman adaylarının gerçek danışanlarla süpervizyon altında uygulama yapmalarının önemi ortaya çıkmaktadır. Nitekim, CACREP (2009) tarafından belirlenen standartlar içerisinde psikolojik danışman adaylarının staj öncesinde süpervizyon altında en az 100 oturum psikolojik danışma yardımı sunmuş olmaları gerektiğine yer verilmiştir.

Psikolojik danışman adaylarının mesleki ve kişisel gelişimleri açısından gerçek danışanlarla süpervizyon altında uygulama yapmalarının gerekliliği düşünüldüğünde verilen süpervizyonun

modeli, türü, kullanılan teknikler ve müdahaleler önem kazanmaktadır. Bernard ve Goodyear (2004) süpervizyonu; “deneyimli bir meslek elemanı tarafından aynı meslekteki daha deneyimsiz bir meslek elemanına yönelik değerlendirme içeren, belirli bir zamana yayılmış, deneyimsiz meslek elemanının profesyonel işlevlerini geliştirme, sunulan hizmetin kalitesini izleme ve mesleğe adım atacak kişileri denetleme gibi amaçları olan bir müdahale” olarak tanımlamaktadır. Benzer şekilde Gladding (2009), süpervizyonu etkileşimsel ve değerlendirici bir süreç olarak tanımlarken didaktik ve yaşantısal öğrenmeyi bütünleştiren destekleyici bir deneyim olduğunu vurgulamıştır. Bu tanımlardan hareketle, süpervizyonun psikolojik danışman adaylarını değerlendirme, denetleme amaçlarının yanı sıra psikolojik danışman adaylarına beceriler kazandırmayı, mevcut becerilerini geliştirmeyi ve bu becerileri etkili şekilde kullanmalarını sağlamayı amaçladığı söylenebilir. Ek olarak, Whittaker (2004) meta-analiz ve görüşme tekniklerini kullandığı araştırmasında, süpervizyonun psikolojik danışman/terapist adaylarının kaygıları üzerinde orta düzeyde, özyeterlikleri üzerinde ise yüksek düzeyde etkisi olduğunu belirtmiştir.

Psikolojik danışman eğitiminde usta-çırak ilişkisinin yerini programlı eğitim süreçlerinin almasıyla birlikte psikolojik danışma süpervizyonuna da eğitim programları içinde yer verilmiş ve süpervizyona ilişkin çeşitli modeller, yaklaşımlar ve teknikler geliştirilmiştir. Kagan, Krathwohl ve Miller (1963) tarafından geliştirilen KASH hem bir eğitim modeli olarak hem de süpervizyon tekniği olarak psikolojik danışman eğitiminde önemli bir yere sahiptir. KASH, diğer eğitim modelleri gibi beceri öğretmeyi amaçlamadığından, terapötik iletişimde temel becerilerden daha çok psikolojik danışmanın psikolojik danışma oturumuna ilişkin duygu ve düşüncelerine odaklanır (Daniels, 1994).

KASH, psikolojik danışman adaylarının politik davranış eğilimlerinden dolayı gözden kaçırdığı danışanın ve psikolojik danışma ilişkisinin dinamiklerini (Kagan, 1980) ve sahip olduğu ancak performans kaygısı nedeniyle etkili şekilde kullanmadığı becerileri fark etmelerine yardımcı olmak amacıyla tasarlanmıştır (Kagan, 1965; akt. Hill & Corbett, 1993). Ayrıca Kagan (1995), psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma ilişkisi içinde oldukları kişilerle etkileşimlerinde kendilerini rahat hissetmelerine yardımcı olunmadığı sürece sahip oldukları becerileri kullanamayacaklarını iddia etmektedir. Bu noktada, KASH tekniğine dayalı süpervizyonun, psikolojik danışma sürecinde psikolojik danışman adaylarının danışanları ile etkileşimlerinde kendilerini rahat hissetmelerine yardımcı olarak kaygılarının azalmasına, özyeterlik düzeylerinin yükselmesine ve böylece sahip oldukları psikolojik danışma becerilerini etkili bir biçimde uygulamalarına yardımcı olmak amacıyla kullanılabilir.

Türkiye’de psikolojik danışman eğitimi kapsamında süpervizyon altında yürütülen psikolojik danışma uygulamalarına bakıldığında, karşılaşılan tablonun iç açıcı olmadığı görülmektedir. Kuzgun (1999), Türkiye’de psikolojik danışman adaylarının eğitimleri sırasında uygun ortamlarda ve süpervizyon altında uygulama yapma olanaklarının oldukça sınırlı olduğunu, psikolojik danışman adaylarının çoğu zaman gerçek psikolojik danışma uygulamaları yapamadıklarını belirtmiştir. Dost-Tuzgöl ve Keklik’in (2012) psikolojik danışma alanında çalışan 108 meslek elemanının görüşlerini alarak yaptıkları araştırmada, katılımcıların %30,5’inin lisans eğitimini staj, süpervizyon ve uygulama bakımından yetersiz buldukları ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada katılımcıların %25’i kendilerini psikolojik danışma uygulamalarında yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak Özyürek (2007), Türkiye’de hâlihazırda psikolojik danışman eğitimcilerinin süpervizyon yardımı sunmak için eğitim almadıkları gibi, bir kısmının süpervizyon altında uygulama yapmadıklarını belirtmiştir. Ergene (2010), lisans programlarında süpervizyona ilişkin derslere yer verilmemesini bir

eksiklik olarak değerlendirmiş ve bu eksikliğin ortadan kalkmasına yönelik düzenlemeler yapılmasının yararlı olacağını belirtmiştir. Doğan (2000) yüksek lisans eğitimi kapsamında psikolojik danışman adaylarının 300-350 saatlik kurum deneyiminden geçmeleri gerektiğini ve bu deneyimin 100-150 saatinin doğrudan danışana müdahale şeklinde gerçekleşmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yazar ayrıca süpervizyonun kaliteli bir şekilde gerçekleşebilmesi için psikolojik danışman adaylarına, yüksek lisans ve doktora derecesine sahip meslek elemanlarını istihdam eden kamu kurumlarında ve özel kuruluşlarda staj yapma olanağının sağlanmasını önermiştir. Görüldüğü gibi Türkiye’de, psikolojik danışman eğitiminde kuramsal bilgi ve beceriler kadar önemli olan psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonu henüz net bir şekilde tanımlanmamış ya da yapılandırılmamıştır.

Türkiye’de son yıllarda psikolojik danışma sürecine, psikolojik danışmanların mesleki özelliklerine ve psikolojik danışman eğitimine ilişkin betimsel ve deneysel araştırmalarda bir artış olsa da (ör., Balcı, 1996; Bektaş & Aladağ, 2005; Uslu, 2005; İkiz, 2006; Yaka, 2005; Denizli, 2010; Meydan 2010; Pamukçu 2011) belli bir süpervizyon modelinin veya tekniğinin etkililiğine ilişkin bir çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırma ile, kişiler arası süreci hatırlama tekniğine dayalı süpervizyonun psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine, özyeterlik ve kaygı düzeylerine etkisini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma kapsamında şu denenceler kurulmuştur:

1. KASH tekniğine dayalı süpervizyon alan psikolojik danışman adaylarının Psikolojik Danışma Becerileri Ölçeği (PDBÖ) ve alt ölçeklerinden (İlgi Gösterme ve Değer Verme, Keşif İçin Cesaretlendirme, Oturumu Derinleştirme, Değişim İçin Cesaretlendirme, Terapötik İlişki Kurma, Oturumu Yönetme) aldıkları puanların ortalamaları, karma modele dayalı süpervizyon alan psikolojik danışman adaylarının puanlarının ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olacaktır.
2. KASH tekniğine dayalı süpervizyon alan psikolojik danışman adaylarının Psikolojik Danışma Özyeterlik Ölçeği (PDÖÖ) ve alt ölçeklerinden (Yardım Becerileri, Oturum Yönetmeye İlişkin Özyeterlik ve Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Özyeterlik) aldıkları puanların ortalamaları, karma modele dayalı süpervizyon alan psikolojik danışman adaylarının puanlarının ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olacaktır.
3. KASH tekniğine dayalı süpervizyon alan psikolojik danışman adaylarının Durumluk Kaygı Envanteri (DKE) ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması, karma modele dayalı süpervizyon alan psikolojik danışman adaylarının puanlarının ortalamasından anlamlı düzeyde düşük olacaktır.

YÖNTEM

Bu araştırma, neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmasından ve deneklerin gruplara seçkisiz olarak atanmasından dolayı gerçek deneysel desenler içinde yer almaktadır (Fraenkel & Wallen, 2006). Araştırmada, gerçek deneysel desenlerden “ön test-son test kontrol gruplu desen” kullanılmıştır.

Katılımcılar

Denekler: Araştırmanın denekleri, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programı’nda yer alan Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersine 2011-2012 öğretim yılı güz yarıyılında kayıtlanan öğrenciler arasından seçkisiz olarak belirlenmiştir. 2011-2012 öğretim yılında, Bireyle Psikolojik Danışma

Uygulaması dersinin dört şubesinden ikisi deney, ikisi de kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol grupları oluşturulduktan sonra “Bilgilendirilmiş Onay-Psikolojik Danışman Formu” aracılığıyla deneklerin bilgilendirilmiş onayları alınmıştır. Bu aşamada, deney grubuna atanan iki psikolojik danışman adayı görüntü kaydı alınmasını istemediği için araştırmadan ayrılmıştır. Böylece deneysel işlem başlamadan önce deney grubunda 15’i kadın, 6’sı erkek olmak üzere toplam 21 denek; kontrol grubunda ise 16’sı kadın, 7’si erkek olmak üzere toplam 23 denek yer almıştır.

Deney veya kontrol gruplarındaki psikolojik danışman adaylarından elde edilen verilerin analize dâhil edilmesi için en fazla iki danışanla (öngörüşme hariç) en az altı psikolojik danışma oturumu yürütmesi; yürüttüğü ikinci ve yedinci oturumların görüntü kaydının alınmış olması; ön test ve son test formlarını eksiksiz olarak doldurmuş olması koşulları aranmıştır. Deney grubunda yer alan 5’i kadın, 1’i erkek olmak üzere toplam 6 denek; kontrol grubunda yer alan 6’sı kadın, 2’si erkek olmak üzere toplam 8 denek bu koşullardan en az birini karşılamadığı için araştırmadan çıkarılmıştır. Özetle, araştırmanın analizleri deney grubunda yer alan 10’u kadın, 5’i erkek olmak üzere toplam 15 denek; kontrol grubunda yer alan 10’u kadın 5’i erkek, toplam 15 denekten elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Süpervizörler: Araştırmada, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda görev yapan ve 2011-2012 öğretim yılı güz yarıyılında Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini yürüten öğretim elemanlarından bir kadın bir erkek deney grubunda, bir kadın bir erkek kontrol grubunda olmak üzere toplam dört süpervizör yer almıştır. Deney grubu süpervizörleri deneysel işlem süresince KASH tekniğini kullanmışlar, kontrol grubu süpervizörleri ise karma modele dayalı süpervizyon vermişlerdir.

Deney grubu süpervizörleri KASH tekniğine ilişkin eğitimi, araştırmacının derlediği görsel ve yazılı materyaller yardımıyla almışlar, kontrol grubu süpervizörleri ise herhangi bir eğitim almamışlardır. Tüm süpervizörlere, araştırma kapsamında dikkat edilmesi gereken noktaları hatırlatmak amacıyla bir yönerge verilmiştir. Ayrıca, deney grubu süpervizörlerinin deneklerle gerçekleştirdikleri ilk süpervizyon oturumlarına araştırmacı da katılmış ve oturumların ardından süpervizörlere KASH tekniğini kullanımları hakkında geribildirim verilmiştir.

Danışanlar: Araştırmada, danışanları, yukarıda belirtilen koşullara uygun gerçekleştirilen psikolojik danışma oturumlarında, psikolojik danışman adaylarından yardım alan kişiler oluşturmuştur. Danışanlar, araştırma hakkında psikolojik danışman adayları tarafından bilgilendirilmiş ve “Bilgilendirilmiş Onay-Danışan Formu” aracılığıyla onayları alınmıştır. Danışanlardan herhangi bir veri toplanmamıştır.

Hakemler: Araştırmada, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Doktora Programında öğrenim görmekte olan üç psikolojik danışman hakem olarak yer almışlardır. Hakemler belirlenirken lisans ve yüksek lisans öğrenimleri sırasında psikolojik danışma becerilerine ilişkin ders ya da derslerin alınmış olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Araştırmada, psikolojik danışma beceri düzeylerine ilişkin veriler hakemler aracılığıyla toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Psikolojik Danışma Becerileri Ölçeği (PDBÖ): Bu ölçek, psikolojik danışman adaylarının becerilerini ölçmek amacıyla Eriksen ve McAuliffe (2003) tarafından geliştirilmiştir. Toplam

19 maddeden oluşan PDBÖ, altı alt ölçekten oluşmaktadır: (1) İgi gösterme ve değer verme, (2) keşif için cesaretlendirme, (3) oturumu derinleştirme, (4) değişim için cesaretlendirme, (5) terapötik ilişki kurma, (6) oturumu yönetme. Psikolojik danışman adaylarının yapmış olduğu oturumlar, bir hakem ya da süpervizör tarafından canlı olarak ya da kayıttan izlenerek psikolojik danışman adaylarının gösterdiği beceriler derecelendirilmektedir.

Eriksen ve McAuliffe (2003), ölçeğin geliştirilmesi bağlamında yaptıkları çalışmada, ölçeğin iç tutarlılığını, yapı geçerliğini incelemişler ve madde analizini yapmışlardır. Ölçeğin iç tutarlılığı .91 bulunmuştur. Yapı geçerliğine ilişkin ön test puanları ile son test puanları hem alt testlerde hem de toplam puan temelinde karşılaştırılmış, son test puanlarının ortalaması ön test puanlarının ortalamasından 2.33 puan daha yüksek çıkmıştır. Bu farkın etki düzeyi .80'le anlamlı bulunmuştur (Eriksen & McAuliffe, 2003).

PDBÖ'nün Türkçe'ye uyarlama çalışması araştırmacı tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi tamamlandıktan sonra güvenilirliğini test etmek için sürekli değişkenlerde hakemler arası tutarlılığı belirlemekte kullanılan sınıf-içi korelasyon katsayıları hesaplanmıştır (Shrout & Fleiss, 1979). Analiz sonucunda üç hakemin tutarlılık katsayısı .81 olarak bulunmuştur. Bu katsayı istenilen tutarlılık katsayısının (.80) üzerindedir (Fraenkel & Wallen, 2006). Bu sonuç, PDBÖ'nün Türkçe formunun psikolojik danışma becerilerini değerlendirmede kullanılabilirliğini göstermektedir.

Psikolojik Danışman Özyeterlik Ölçeği (PDÖÖ): Bu ölçek, Lent, Hill ve Hoffman (2003) tarafından, psikolojik danışmanların özyeterlik düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, 41 maddeden oluşmaktadır ve üç faktöre ayrılmıştır. Bu faktörlerden Yardım Becerileri faktörü 15, Oturum Yönetmeye İlişkin Özyeterlik faktörü 10 ve Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Özyeterlik faktörü 16 maddeden oluşmaktadır. Yardım Becerileri faktörünün, İçgörü, Keşif ve Eylem Becerileri olmak üzere üç alt boyutu; Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Özyeterlik faktörünün İlişkide Çatışmalar ve Danışan Problemleri olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekte her bir madde, (0) “hiç güvenmiyorum” ve (9) “tamamen güveniyorum” arasında derecelendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek puan “0” ile “369” arasında değişmektedir. Yüksek puanlar psikolojik danışma öz-yeterliğinin yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Lent ve arkadaşları (2003), ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında iç tutarlılık katsayısını .97 olarak hesaplamışlardır. Alt ölçekler için iç tutarlılık katsayısı ise .79 ile .94 arasında değişmektedir. Ayrıca ölçek, ölçüt geçerliğini test etmek amacıyla Larson ve arkadaşları (1992) tarafından geliştirilen Psikolojik Danışman Kendini Değerlendirme Ölçeği (Counselor Self-Estimate Inventory) ile karşılaştırılmış ve iki ölçeğin benzer alt ölçekleri arasında olumlu yönde yüksek ilişkiler olduğu görülmüştür.

PDÖÖ'nün Türkçe'ye uyarlanması Pamukçu ve Demir (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe formunun yapı geçerliğini test etmek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin üç faktörlü bir yapıya sahip olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeğin orijinal formu ile aynı faktör yapısına sahip olduğunu göstermektedir. PDÖÖ'nün iç tutarlılık katsayısı .98 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları da Yardım Becerileri Özyeterliği için .92, Oturum Yönetmeye İlişkin Özyeterlik için .95 ve Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Özyeterlik için .95 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak bu bulgular, PDÖÖ'nün psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma özyeterlik düzeylerini değerlendirmede kullanılabilirliğini göstermektedir.

Durumluk Kaygı Envanteri (DKE): Ölçek, Spielberger, Gorsuch ve Lushene (1970) tarafından geliştirilmiş ve birçok dile uyarlanmıştır. Ölçeğin, 20’şer maddeden oluşan birisi Durumluk Kaygı Envanteri ve diğeri Sürekli Kaygı Envanteri olmak üzere iki alt ölçeği vardır. Ölçekteki her bir madde, (1) “Hiç” ve (4) “Tamamıyla” arasında derecelendirilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, kaygı düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin test-tekrar test kararlılık katsayıları .16 ile .54 arasında değişiklik göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayıları da KR-20 formülü ile hesaplanmış, farklı popülasyonlardan elde edilen alpha katsayılarının .83 ile .92 arasında olduğu bulunmuştur. Ölçeğin madde toplam puan korelasyonları incelendiğinde, farklı popülasyonlardan elde edilen korelasyonların .45 ile .55 arasında olduğu bulunmuştur. DKE’nin Türkçe’ye uyarlanması Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayıları hesaplanmış, farklı popülasyonlardan elde edilen alpha katsayılarının .94 ile .96 arasında olduğu bulunmuştur. Ölçeğin madde toplam puan korelasyonları incelendiğinde, farklı popülasyonlardan elde edilen korelasyonların .42 ile .85 arasında olduğu bulunmuştur. Ölçeğin durumluk kaygı alt ölçeği test-tekrar test kararlılık katsayıları .26 ile .68 arasında değişiklik göstermektedir. Geçerlik çalışmaları kapsamında ise ölçeğin yapı geçerliği incelenmiş ve ölçüt geçerliği çalışmaları kapsamında çeşitli kaygı ölçekleri ile karşılaştırmalar yapılmış ve DKE’nin geçerliğine ilişkin kanıtlar bulunmuştur (Öner & Le Compte, 1983). Bu sonuçlar, DKE’nin Türkçe formunun psikolojik danışman adaylarının kaygı düzeylerini değerlendirmede kullanılabileceğini göstermektedir. Bu araştırma kapsamında deneklerin psikolojik danışma oturumları sırasındaki kaygı düzeylerinin ölçülmesi amaçlandığı için sadece Durumluk Kaygı Envanteri kullanılmıştır.

Süpervizyon Geribildirim Formu (SGF): Psikolojik danışman adaylarının süpervizyon yaşantılarına ilişkin geribildirimlerini özetlemelerine yardımcı olması amacıyla Kagan (1995) tarafından geliştirilmiştir. Türkçe form araştırmacı tarafından aslına sadık kalınarak çevrilmiştir. SGF deney grubu süpervizörlerinin KASH tekniğini kullanma düzeylerini izlemek amacıyla kullanılmıştır.

Deneysel İşlem

Araştırmada deney grubunda yer alan psikolojik danışman adayları son testler uygulanıncaya kadar KASH tekniğine dayalı süpervizyon alırken, kontrol grubundaki psikolojik danışman adayları Karma Model’e dayalı süpervizyon almışlardır. Süreçteki farklı etkenlerin araştırma sonuçlarına karışmasını önlemek amacıyla bazı tedbirler alınmıştır. Bu bağlamda, öncelikle deneklerin ilk kez psikolojik danışma oturumu yürütecek olmalarından kaynaklanabilecek kaygının araştırma sonuçlarına etki etmesini kontrol altında tutmak amacıyla ön testler ön görüşmeden sonraki oturum öncesinde uygulanmıştır. Veri toplama araçlarının uygulanma zamanının ve yerinin de kontrol altında tutulması için deneklerin, PDÖÖ ve DKE’yi hem ön testlerde hem de son testlerde psikolojik danışma oturumundan hemen önce doldurmaları istenmiştir. Araştırmada, süpervizyon alma süresi bir başka kontrol değişkeni olarak ele alınmış, deney ve kontrol gruplarındaki deneklerin süpervizyon alma süreleri 15 dakika ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca daha önce de belirtildiği gibi, süpervizörlerin cinsiyetleri ve süpervizyon verme deneyimleri de araştırmadaki diğer kontrol değişkenleridir.

Karma Model: Araştırmada kontrol grubunda kullanılan karma model Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinden sorumlu öğretim elemanlarının ortaklaşa belirlediği şekilde yürütülmüştür. Karma modelde deneklerden istenen deşifre sayısı ve kaçınıcı oturumun deşifresinin yapılacağı öğretim elemanına göre değişebilmektedir. Karma modelde deneklerden; psikolojik danışma oturumlarının ses kayıtlarını almaları, kendilerine verilen oturum özeti formlarını doldurmaları ve belirtilen sayıda oturumun deşifresini yapmalarıdır.

Deneklerin, her süpervizyon oturumundan en az bir gün önce oturum özeti formlarını ve/veya oturum deşifrelerini ilgili öğretim elemanına teslim etmiş olmaları beklenmektedir.

Karma modelde yürütülen süpervizyon oturumları, grup süpervizyonu yöntemi ile yürütülse de gruptaki deneklerin grup içinde sırayla bireysel süpervizyon aldıkları durumlar da olabilmektedir. Öğretim elemanı deneklerin oturum özeti ve/veya oturum deşifresinden hareketle, deneklerin kullandığı stratejileri ve müdahaleleri değerlendirerek deneklere geribildirim vermektedir. Ayrıca deneklerin bir sonraki oturuma ilişkin planını belirlemesine yardımcı olmakta, bu amaçla zaman zaman önerilerini ve çeşitli okuma kaynağı önerilerini de kendileriyle paylaşmaktadır.

Kişilerarası Süreci Hatırlama Tekniği: Araştırmada, deney grubunda KASH tekniği kullanılmıştır. Kontrol grubundaki süpervizörler süpervizyon oturumlarında, deneklere son testler uygulanana kadar sadece KASH tekniğini kullanmışlardır. Denekler, kontrol gruplarından farklı olarak son testler uygulanana kadar (ön görüşme oturumu hariç) oturum deşifresi yapmamışlardır.

Deney grubundaki deneklerden; psikolojik danışma oturumlarının görüntü kayıtlarını almaları, kendilerine verilen oturum özeti formlarını doldurmaları ve süpervizyon oturumundan en az bir gün önce oturum özeti formlarını süpervizöre teslim etmiş olmaları beklenmektedir. Ayrıca deneklerden, süpervizyon oturumunda kendilerine ayrılan 15 dakikalık süre zarfında görüntü kayıtlarından izlenmesini istedikleri dakikaları belirlemeleri istenmiştir.

Görüntü kayıtları izlenirken süpervizör, KASH tekniğine özgü sorular aracılığıyla deneklerin oturuma, danışana veya kendilerine ilişkin duygu, düşünce ve beklentilerini hatırlayarak danışanın ve psikolojik danışma ilişkisinin dinamiklerini kendilerinin fark etmesine yardımcı olmayı amaçlamıştır. Bu nedenle süpervizörler, deneklerin kullandıkları psikolojik danışma becerilerine, psikolojik danışma ilişkisine ve danışana ilişkin düşünce ve duygularını ifade etmemeye özen göstermişlerdir. Ayrıca süpervizörler, denekler bir sonraki oturumu planlarken herhangi bir öneride bulunmamaya dikkat etmişlerdir. Ancak denekler kararlarını verdikten sonra çeşitli okuma kaynakları önermişlerdir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada ön testte, ön görüşmeden sonraki ilk oturumun öncesinde psikolojik danışman adaylarına PDÖÖ ve DKE uygulanmıştır. Böylece daha önce de belirtildiği gibi, deneklerin ilk kez psikolojik danışma oturumu yürütecek olmalarından kaynaklanabilecek kaygının araştırma sonuçlarına etki etmesi kontrol altında tutulmuştur.

Son testte, (ön görüşme hariç) beş psikolojik danışma oturumuna ilişkin süpervizyon almış psikolojik danışman adaylarına, takip eden ilk oturumun hemen öncesinde PDÖÖ ve DKE uygulanmıştır.

Ön test ve son test kapsamında, psikolojik danışma becerilerine ilişkin verilerin toplanması amacıyla hem deney hem de kontrol grubundaki deneklerin ön görüşmeden sonraki ilk oturumlarının ve altıncı oturumlarının görüntü kayıtları alınmıştır. Alınan kayıtlar, araştırmacı tarafından düzenlenerek hakem değerlendirmesine hazır hale getirilmiştir. Düzenleme işlemi sırasında görüntü kayıtları, hakemlerin değerlendirdikleri psikolojik danışman adayının deney veya kontrol gruplarından hangisinde yer aldığını ve değerlendirdikleri oturumun ön test veya son testten hangisi kapsamında yapıldığını anlamayacakları şekilde adlandırılmıştır. Aynı

amaçla, tüm oturum kayıtları hakemlere bir arada teslim edilmiştir. Hakemler, toplam 60 oturuma ait görüntü kayıtlarını PDBÖ'yü kullanarak değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirmelerden 15'i deney grubu ön testi, 15'i kontrol grubu ön testi, 15'i deney grubu son testi ve 15'i de kontrol grubu son testi olarak analize dâhil edilmiştir.

Psikolojik danışman adaylarının süpervizyon yaşantılarına ilişkin geribildirimlerini almak amacıyla SGF'ler her süpervizyon oturumunda süpervizörler tarafından deneklere dağıtılmış ve denekler süpervizyon oturumu sonrasında doldurdıkları formları süpervizöre veya araştırmacıya teslim etmişlerdir. Psikolojik danışman adaylarının geribildirim verirken kendilerini daha rahat ifade edebilmelerini sağlamak amacıyla formlara adlarını yazmamaları istenmiştir. Formların hangi süpervizyon oturumundan sonra doldurulduğu dikkate alınmamış, sadece deney grubunda mı yoksa kontrol grubunda mı olduğuna dikkat edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri analiz edilmeden önce veri kaybı olup olmadığı kontrol edilmiş ve böylece veriler analize hazır hale getirilmiştir. Verilerin analize hazır hale getirilmesi sürecinde ilk olarak, psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerinin üç hakem tarafından değerlendirilmesi sonucunda elde edilen puanlar için hakemler arası güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Hesaplanan sınıf içi korelasyon katsayısının (.81) hakemler arasında yüksek bir tutarlılığa işaret ettiği bulunduktan sonra üç hakemin verdiği puanların ortalaması alınmış ve elde edilen değerler deneklerin PDBÖ ön test ve son test puanları olarak veri setine işlenmiştir. Her denegin PDÖÖ ve DKE ön test ve son test puanları, ölçeklerin yönergeleri doğrultusunda hesaplanmış ve veri setine işlenmiştir.

Araştırmanın denenceleri doğrultusunda KASH'a dayalı süpervizyonun deneklerin psikolojik danışma becerileri, özyeterlik ve kaygı düzeylerine anlamlı bir etkisinin olup olmadığını test etmek için karışık ölçümler için iki faktörlü varyans analizi kullanılmıştır.

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

KASH Tekniğine Dayalı Süpervizyonun Deneklerin Psikolojik Danışma Becerilerine Etkisine İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının PDBÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların analizi sonucunda elde edilen F değerleri, anlamlılık ve etki düzeyleri ise Tablo.1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Gruplarının PDBÖ ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Ortalamalarına İlişkin F Değerleri, Anlamlılık ve Etki Düzeyleri

Ölçme Aracı	Etki	F _(1, 28)	p	η^2
PDBÖ İlgi Gösterme ve Değer Verme	Zaman	7.32	.01	.21
	Grup	.00	.99	.00
	Ortak	.00	.99	.00
PDBÖ Keşif İçin Cesaretlendirme	Zaman	4.24	.04	.13
	Grup	.21	.65	.01
	Ortak	1.92	.18	.06
PDBÖ Oturumu Derinleştirme	Zaman	6.54	.02	.19
	Grup	8.30	.01	.23
	Ortak	.93	.34	.03
PDBÖ Değişim İçin Cesaretlendirme	Zaman	24.38	.00	.47
	Grup	.37	.55	.01
	Ortak	3.17	.09	.10
PDBÖ Terapötik İlişki Kurma	Zaman	6.02	.02	.18
	Grup	.03	.86	.01
	Ortak	.51	.48	.02
PDBÖ Oturumu Yönetme	Zaman	12.28	.00	.31
	Grup	.65	.43	.02
	Ortak	.02	.88	.00
PDBÖ Toplam	Zaman	16.84	.00	.38
	Grup	.48	.49	.02
	Ortak	6.44	.28	.04

Tablo 1’de görüldüğü gibi bulgular hem KASH tekniğine dayalı hem de karma modele dayalı süpervizyonun, deneklerin PDBÖ’den elde ettikleri toplam puanların ortalamalarında ve PDBÖ’nün alt ölçeklerinden elde ettikleri puanların ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir artış sağladığını göstermektedir. Buna karşılık bulgular, KASH tekniğine dayalı süpervizyon alan denekler ile karma modele dayalı süpervizyon alan deneklerin puanlarının ortalamaları arasında (“Oturumu Derinleştirme” alt ölçeğin hariç) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığını göstermektedir. Özetle, zaman ve grup ortak etkisi bakımından KASH tekniğine dayalı süpervizyon psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerini artırmada etkili bulunmamıştır.

KASH Tekniğine Dayalı Süpervizyonun Deneklerin Psikolojik Danışma Özyeterlik Düzeylerine Etkisine İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının PDBÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların analizi sonucunda elde edilen F değerleri, anlamlılık ve etki düzeyleri ise Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Gruplarının PDÖÖ ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Ortalamalarına İlişkin F Değerleri, Anlamlılık ve Etki Düzeyleri

Ölçme Aracı	Etki	F(1, 28)	p	η^2
PDBÖ İlgi Gösterme ve Değer Verme	Zaman	7.32	.01	.21
	Grup	.00	.99	.00
	Ortak	.00	.99	.00
PDBÖ Keşif İçin Cesaretlendirme	Zaman	4.24	.04	.13
	Grup	.21	.65	.01
	Ortak	1.92	.18	.06
PDBÖ Oturumu Derinleştirme	Zaman	6.54	.02	.19
	Grup	8.30	.01	.23
	Ortak	.93	.34	.03
PDBÖ Değişim İçin Cesaretlendirme	Zaman	24.38	.00	.47
	Grup	.37	.55	.01
	Ortak	3.17	.09	.10
PDBÖ Terapötik İlişki Kurma	Zaman	6.02	.02	.18
	Grup	.03	.86	.01
	Ortak	.51	.48	.02
PDBÖ Oturumu Yönetme	Zaman	12.28	.00	.31
	Grup	.65	.43	.02
	Ortak	.02	.88	.00
PDBÖ Toplam	Zaman	16.84	.00	.38
	Grup	.48	.49	.02
	Ortak	6.44	.28	.04

Tablo 2.'de görüldüğü gibi bulgular, hem KASH tekniğine dayalı hem de karma modele dayalı süpervizyonun, deneklerin PDÖÖ'den elde ettikleri toplam puanların ortalamalarında ve PDÖÖ'nün alt ölçekleri olan PDÖÖ Yardım Becerileri, PDÖÖ Oturum Yönetme ve PDÖÖ Zorluklar'dan elde ettikleri puanların ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artış sağladığını, ancak KASH tekniğine dayalı süpervizyon alan deneklerin ortalamaları ile karma modele dayalı süpervizyon alan deneklerin ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Özetle, zaman ve grup ortak etkisi bakımından KASH tekniğine dayalı süpervizyon psikolojik danışman adaylarının özyeterlik düzeylerini yükseltmede etkili bulunmamıştır.

KASH Tekniğine Dayalı Süpervizyonun Deneklerin Kaygı Düzeylerine Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 3. Deney ve Kontrol Gruplarının DKE'den Aldıkları Puanların Ortalamalarına İlişkin F Değerleri, Anlamlılık ve Etki Düzeyleri

Ölçme Aracı	Etki	F(1, 28)	p	η^2
DKE	Zaman	1.55	.22	.05
	Grup	.24	.63	.01
	Ortak	1.17	.29	.04

Tablo 3'te görüldüğü gibi bulgular hem KASH tekniğine dayalı hem de karma modele dayalı süpervizyonun, deneklerin DKE'den elde ettikleri puanların ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artış sağlamadığını göstermektedir. Ayrıca bulgular, KASH tekniğine dayalı süpervizyon alan denekleri ortalaması ile karma modele dayalı süpervizyon alan deneklerin ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığını ortaya koymuştur. Özetle, zaman ve grup ortak etkisi bakımından KASH tekniğine dayalı süpervizyon psikolojik danışman adaylarının kaygı düzeylerini düşürmede istatistiksel olarak etkili bulunmamıştır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

KASH Tekniğine Dayalı Süpervizyonun Deneklerin Psikolojik Danışma Becerilerine Etkisine İlişkin Bulgularının Tartışılması ve Yorumu

Analiz sonucunda bulgular, psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine etkisi bakımından, KASH tekniğine dayalı süpervizyon ile karma model dayalı süpervizyon arasında fark olmadığını ortaya koymuştur. Bu bulguları yorumlarken, araştırmada hem deney hem de kontrol grubunda yer alan psikolojik danışman adaylarına, sadece yürüttükleri altı oturuma yönelik süpervizyon verilmiş olması ve her bir öğrenciye verilen süpervizyon süresinin en fazla 15 dakika olması araştırmacı tarafından bir sınırlılık olarak değerlendirilmektedir. Esasen bu sınırlılık, KASH tekniğine dayalı süpervizyonun mevcut lisans programı ve eğitim ortamında kullanılabilir olup olmadığının incelenmesinin amaçlanmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, bilimsel araştırma yöntemleri gereği kontrol grubu ile deney grubu arasındaki koşulların eşit tutulması bu sınırlılığı ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla, psikolojik danışman adaylarının yürüttükleri oturumların tamamına değil de sadece 10 dakikalık bir kesitine ilişkin süpervizyon verilmesi, sonuçların KASH tekniğine dayalı süpervizyonun lehine çıkmasını engellemiş olabilir.

Önceki bölümlerde belirtildiği gibi, Kagan ve arkadaşları (1967) tarafından yapılan araştırma ile Baker ve arkadaşları (1990) tarafından yapılan meta-analiz çalışmasında incelenen dört araştırmada (Goldenberg, 1967; Spivak 1970; Gold, 1977; Rowe, 1972) KASH lehine anlamlı farklar bulunmuş; altı araştırmada ise (Kagan, 1965; Jensen, 1972; Bradley, 1972; Arloski, 1977; Parish, 1981) KASH'nin etkililiği doğrulanmamıştır. Benzer şekilde, Kingdon'ın (1975) KASH'nin kar-zarar araştırmasını yaptığı çalışmada, psikolojik danışmanların empati düzeyleri açısından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ayrıca, Van Noord ve Kagan'ın (1976), KASH'nin üniversite öğrencisi danışanların gelişimlerine etkisini geleneksel modelle karşılaştırdıkları araştırmada, bireysel psikolojik danışmada KASH'nin lehine anlamlı düzeyde bir fark bulunmamıştır. Görüldüğü üzere, araştırmalar KASH'nin etkililiğine ilişkin farklı sonuçlar rapor etmektedirler. Ancak, psikolojik danışman eğitimi programlarının meta analizini yapan Baker ve arkadaşları (1990) ile çalışmasında psikolojik danışman eğitime ilişkin araştırmaları inceleyen Ford (1979), KASH'nin geleneksel süpervizyon ya da mikrobeceri eğitiminin ardından kullanılması durumunda tek başına kullanılmasına oranla daha iyi sonuç verdiğini rapor etmişlerdir. Ayrıca, Baker ve arkadaşları (1990) modelin, temel becerilere sahip oldukları için, tecrübeli psikolojik danışmanlar için daha uygun olacağını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Cashwell (1994), KASH'nin süpervizyon modeli olarak tek başına kullanılabilir olmasının yanında diğer süpervizyon yaklaşımlarıyla birlikte kullanılabileceğini vurgulamıştır.

Daha önce de belirtildiği gibi, KASH psikolojik danışma becerilerini öğretmekle kazandırmayı amaçlamamaktadır ve süpervizyon süreci yapılandırılmış ve yönlendirici değildir. Bunun tersine, deneyimsiz psikolojik danışmanların olumlu yönde ilerlemesi için süpervizörlerin yapılandırılmış, yönlendirici ve destekleyici bir süpervizyon ortamı oluşturması önerilmektedir (Stoltenberg & diğ., 1998; Rønnestad & Skovholt, 1993). Benzer şekilde Gladding (2009), süpervizörlerin deneyimsiz psikolojik danışmanlarla çalışırken oldukça yapılandırılmış öğretici bir rol benimsediklerinde daha etkili olabileceklerini belirtmiştir. Bu araştırmada yer alan deneklerin, henüz lisans eğitimi aldıkları ve gerçek bir danışanla psikolojik danışma yapmayı ilk kez deneyimlemiş oldukları düşünüldüğünde; KASH tekniğine dayalı süpervizyon alan psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerinde karma modele dayalı süpervizyon alanlara göre anlamlı düzeyde artış olmaması, deneklerin yapılandırılmış ve

yönlendirici bir süpervizyona gereksinim duymaları ile açıklanabilir. Dolayısıyla, deneyimsiz psikolojik danışmanların gereksinimlerinin kültürel etkenlerin de ele alındığı bir bakış açısıyla araştırılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Buraya yorum/tartışma kısmı eklenmeli ve yukarıda verilen önerilere dikkat edilmelidir.

KASH Tekniğine Dayalı Süpervizyonun Deneklerin Özyeterlik Düzeylerine Etkisine İlişkin Bulgularının Tartışılması ve Yorumu

Psikolojik danışman adaylarının özyeterlik düzeylerine etkisi bakımından KASH tekniğine dayalı süpervizyon ile karma modele dayalı süpervizyon arasında fark olmadığını ortaya koymuştur. Johnson ve arkadaşları (1989), yüksek bir özyeterlik düzeyi geliştirmenin iyi psikolojik danışma becerileri geliştirmek kadar önemli olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde Bandura (1982), özyeterliğin psikolojik danışma performansının önemli bir belirleyicisi olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca Pamukçu (2011) yaptığı çalışmada; yaşam doyumu, akademik başarı, danışan sayısı, psikolojik danışma oturumu sayısı ile nitelik ve nicelik yönünden süpervizyondan duyulan memnuniyet düzeyinin, psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma özyeterlik düzeylerini ne derece yordadığını incelediği çalışmada; psikolojik danışma oturumu sayısı ile süpervizyon niteliğinden duyulan memnuniyet düzeyinin psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma özyeterlik puanlarının yaklaşık % 5'ini açıkladığı sonucuna ulaşmıştır. Aladağ (2013), psikolojik danışma öğrencilerinin yeterli uygulama yapmalarının özyeterliklerinin ve psikolojik danışma becerilerinin gelişmesine engel olabileceğini ifade etmiştir. Larson (1998), psikolojik danışman adaylarının özyeterlik düzeylerini etkileyen etkenlerden birinin de sosyal ikna olduğunu belirtmiştir. Sosyal ikna süpervizörün geri bildirimlerini, psikolojik danışman adaya desteğini ve onu cesaretlendirmesini içermektedir. Bir uzman ve güvenilir bir kişi olarak algılanan süpervizörün ifadeleri psikolojik danışman adaylarının özyeterlik inançları üzerinde etkili olabilir. Larson ve Daniels (1998), psikolojik danışmanların özyeterliklerinin performans, kaygı düzeyi ve süpervizyon ortamıyla ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Rønnestad ve Skovholt (1993) deneyimsiz psikolojik danışmanların süpervizyon oturumlarında destekleyici ve daha anlayışlı bir ortama gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir.

Bu araştırma kapsamında deney ve kontrol grubundaki psikolojik danışman adayları ön test ve son test arasında sadece altı oturum süpervizyon almışlardır. Ayrıca her bir süpervizyon oturumu her psikolojik danışman adayı için 15 dakikayla sınırlandırılmıştır. KASH tekniğini kullanan süpervizörler, psikolojik danışman adaylarının oturumdaki davranışlarına ilişkin geribildirim vermektense daha çok KASH'ye özgü soruları kullanarak psikolojik danışman adayının, danışanın ve psikolojik danışma ilişkisinin dinamiklerine odaklanmasına ve bu sayede farkındalık kazanmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Araştırmada yer alan psikolojik danışman adaylarının deneyim süreleri göz önüne alındığında süpervizyon sırasında süpervizörlerinden daha çok geribildirim ve destekleyici ifadeler bekledikleri düşünülebilir.

KASH tekniğine dayalı süpervizyon alan psikolojik danışman adaylarının PDÖÖ'den aldıkları puanların ortalamasının, karma modele dayalı süpervizyon alanların puanlarının ortalamasından yüksek olmaması; deney grubundaki psikolojik danışman adaylarına kontrol grubuna oranla çok daha sınırlı geribildirim verilmiş olması, oturum sayısının az olması, süpervizyonun süresinin kısıtlı olması ve (bu araştırmanın bulgularına göre) psikolojik danışman adaylarının kaygı düzeylerinde bir düşüş olmamasıyla açıklanabilir.

KASH Tekniğine Dayalı Süpervizyonun Deneklerin Kaygı Düzeylerine Etkisine İlişkin Bulgularının Tartışılması ve Yorumu

Psikolojik danışman adaylarının kaygı düzeylerine etkisi bakımından KASH tekniğine dayalı süpervizyon ile karma modele dayalı süpervizyon arasında fark olmadığını ortaya koymuştur. Ayrıca, psikolojik danışma becerilerine ve özyeterlik düzeylerine ilişkin bulgulardan farklı olarak deney ve kontrol gruplarındaki psikolojik danışman adaylarının kaygı puanlarının ortalamaları ön test ve son test ölçümleri açısından farklılaşmamıştır. Bernard ve Goodyear (2004), psikolojik danışman adaylarının kaygılarının birçok nedeni olabileceğini ve psikolojik danışman adayının olgunluğu, deneyim düzeyi, kişiliği, danışanlarıyla ve süpervizörüyle ilişkisi gibi etkenlerin kaygı ile ilişkili olabileceğini belirtmektedirler. Ayrıca yazarlara göre, psikolojik danışman adaylarının kaygı düzeyleri mevcut becerilerini sergileme düzeylerini de etkilemektedir. Çünkü psikolojik danışman adayları –özellikle de deneyimsiz olanlar- süpervizyon sürecindeki beklentiler, roller, değerlendirme yöntemleri ve ölçütleri gibi belirsizlik yaratan etkenler karşısında kaygı yaşarlar. Daha önce de belirtildiği gibi, deneyimsiz psikolojik danışmanlar daha yapılandırılmış ve yönlendirici bir süpervizyona gereksinim duymaktadırlar. Bunlara ek olarak Whittaker (2004), süpervizyonun, süpervizyon alanların kaygı ve özyeterlik düzeylerine etki derecesini incelemek amacıyla yaptığı meta-analiz sonucunda, süpervizyonun psikolojik danışmanların kaygı düzeylerine etkisinin orta; özyeterlik düzeylerine etkisinin ise yüksek düzeyde olduğunu belirtmektedir.

Bu araştırmada, KASH tekniğine dayalı süpervizyon alan psikolojik danışman adaylarından süpervizyonda izlenmesini istedikleri dakikaları kendileri belirleyerek, bir sonraki oturuma ilişkin planlarını kendileri yapmaktadırlar. Deneyim düzeyleri dikkate alındığında, deney grubundaki psikolojik danışman adaylarının kaygı düzeylerinin kontrol grubundakilere göre anlamlı düzeyde azalmamış olması daha yapılandırılmış bir süpervizyona gereksinim duymalarıyla açıklanabilir. Ayrıca psikolojik danışman adaylarının kaygı puan ortalamaları incelendiğinde kaygı düzeylerinin ne çok düşük ne de çok yüksek olmadığı görülmektedir. Araştırmanın Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında yapılmasının, bir süpervizör tarafından psikolojik danışman adayı olarak değerlendirilmenin deneklerin kaygısı üzerindeki etkisinin üzerine bir öğrenci olarak değerlendirilmenin etkisinin eklenmesine neden olduğu söylenebilir. Araştırmanın son test verileri toplandığında öğrenciler dersin gerekliliklerini henüz tamamlamamıştır. Öğrencilerin kaygı puanı ortalamalarının ön test ve son test arasında azalmamış olması bu gerekçelere dayandırılabilir.

Bu araştırmada, KASH tekniğine dayalı süpervizyonun psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine, özyeterlik ve kaygı düzeylerine etkisini incelemek amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular, KASH tekniğine dayalı süpervizyonun psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine, özyeterlik ve kaygı düzeylerine etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermiştir.

Bu araştırmanın, psikolojik danışma süpervizyonuna ilişkin Türkiye’de yapılmış ilk deneysel araştırma olması nedeniyle yurt içi ve yurt dışı literatüre katkıda bulunduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra, özellikle ABD’de psikolojik danışma süpervizyonunda sıkça kullanılan KASH tekniği bu araştırmayla Türkiye’de ilk kez incelenmiştir. Araştırmanın Türkiye’de ilk kez yapılmış olması ve sonuçların özgünlüğü, bulguların yorumlanmasına ayrı bir önem verilmesini gerektirmiştir. Araştırma sürecine ve sonuçlarına dayanarak aşağıda bazı öneriler sunulmuştur:

1. Araştırmanın sınırlılıklarına rağmen, Türkiye’de ilk kez psikolojik danışma süpervizyonunda bir teknik olarak etkisi incelenen KASH’nin rehberlik ve psikolojik

danışmanlık lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında kullanılabileceği düşünülmektedir. Ancak, bu araştırmada denek olarak sadece lisans öğrencileri yer almıştır. Bu doğrultuda, yüksek lisans ve doktora öğrencilerini kapsayan benzer araştırmaların tekrarlanması yararlı olacağı düşünülmektedir.

2. KASH bu araştırmada, süpervizörler tarafından kullanılan bir teknik olarak ele alınmış, KASH'ye ilişkin kuramsal bilgilerin psikolojik danışman adaylarına kazandırılması amaçlanmamıştır. Bu doğrultuda, KASH'ye ilişkin kuramsal bilgilerin psikolojik danışman adaylarına öğretildiği ve danışanların hatırlama oturumlarına katıldığı çeşitli araştırmaların yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
3. Cashwell (1994), KASH'nin süpervizyon tekniği olarak tek başına kullanılabilir olmasının yanında diğer süpervizyon yaklaşımları ile birlikte kullanılabileceğini belirtmiştir. Benzer şekilde, Baker ve diğerleri (1990) ve Ford (1979) KASH'nin geleneksel süpervizyon ya da mikrobeceri eğitiminin ardından kullanılması durumunda tek başına kullanılmasına oranla daha iyi sonuç verdiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, KASH'nin farklı teknikler veya farklı süpervizyon modelleriyle birlikte kullanımına ilişkin araştırmalar yapılmasına gereksinim duyulmaktadır.
4. Türkiye; lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere üç farklı düzeyde psikolojik danışman eğitimi verilen sayılı ülkelerden biridir (Doğan, 2008). Ancak, Türkiye'deki lisans düzeyindeki psikolojik danışman eğitiminin veya psikolojik danışman adaylarının kaygı, özyeterlik, psikolojik danışma becerileri gibi kişisel ve mesleki özelliklerinin incelendiği deneysel çalışmalar sınırlıdır. Yetkin psikolojik danışmanlar yetiştirebilmek için psikolojik danışman adaylarının sahip olması gereken yeterliliklerin belirlenmesinin, bu yeterliliklerin psikolojik danışman adaylarına nasıl kazandırılabilirliğini belirlemek için çeşitli araştırmalar yapılmasının ve araştırma sonuçları doğrultusunda mevcut lisans programlarının yeniden yapılandırılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.
5. Psikolojik danışman adaylarının gelişimsel özelliklerinin belirlenmesine ve mesleki gelişimlerini destekleyecek eğitim programlarının oluşturulmasına yönelik bilimsel çalışmalar yapılmasının ve eğitim programlarında süpervizyon altında uygulamalar yapmaya olanak tanıyan derslere daha fazla yer verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.
6. Araştırma kapsamında her psikolojik danışman adayı ön test ile son test arasında altı oturum süpervizyon almış ve her oturum 15 dakika ile sınırlandırılmıştır. İleride yapılacak araştırmalarda mümkün olduğunca daha çok ve daha uzun süpervizyon oturumlarıyla çalışılmasının daha isabetli olacağı söylenebilir.
7. Araştırmada yer alan denek sayısı 15'i deney, 15'i kontrol grubunda olmak üzere toplam 30'dur. İleride yapılacak araştırmalarda daha büyük örneklemlemlerle çalışılması sonuçların genellenebilirliğini artırabilir.

Etik Metin

Bu makalede araştırma ve yayım etiği kuralları takip edilmektedir. Makale ile ilgili her türlü ihlalin sorumluluğu yazar/yazarlara aittir.

KAYNAKÇA

- Aladağ, M., (2013). Counseling skills pre-practicum training at guidance and counseling undergraduate programs: A qualitative investigation. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(1), 72-79.
- Baker, S. B., Daniels, T. G., & Greeley, A. T. (1990). Systematic training of graduate-level counselors: Narrative and meta-Analytical reviews of three major programs. *The Counseling Psychologist*, 18, 355-421.

- Balcı, S. (1996). *Danışma becerileri eğitiminin üniversite öğrencilerinin iletişim beceri düzeyine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, Türkiye.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37, 122-147.
- Barbee, P. W. (1999). *Examining the relationship between service-learning and student counselor self-efficacy* [Yayımlanmamış doktora tezi]. The University of New Mexico, Albuquerque, New Mexico.
- Bektaş, D. Y. & Aladağ, M. (2005). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri dersinin kapsamı ve işlenişi* [Sözlü bildiri]. VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, İstanbul, Türkiye.
- Bernard, J. M. ve Goodyear, R. K. (2004). *Fundamentals of clinical supervision* (3th ed.). Pearson Education Inc.
- Bradley, F. O. (1972). *The interpersonal process recall technique in supervised counseling as an influence on four therapeutic conditions* [Yayımlanmamış doktora tezi]. University of Wyoming, USA.
- Cashwell, C.S. (1994). Interpersonal process recall. Borders, L. D. (Ed.), *Supervision: Exploring the effective components*. ERIC Clearinghouse Productions.
- Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs. (2009). *CACREP 2009 standards*. <http://www.cacrep.org/2009standards.html>.
- Daniels, T. (1994). Assessing counsellor training programs. *Guidance ve Counseling*, 9(3), 0-0.
- Denizli, S. (2010). *Danışanların algıladıkları terapötik çalışma uyumu ve oturum etkisi düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması: Ege Üniversitesi örneği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Doğan, S. (2000). Psikolojik danışman eğitiminde akreditasyonun gereği ve bir model önerisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(14), 31-38.
- Doğan, S. (2008). *Türkiye’de psikolojik danışman eğitiminin rotası* [Sözlü bildiri]. Uluslararası Psikolojik Danışma Kongresi, İstanbul, Türkiye.
- Ergene, T. (2010). *Psikolojik danışman yeterlilikleri ve süpervizyon* [Sözlü bildiri]. II. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu, Ankara, Türkiye.
- Eriksen, K. ve McAuliffe, G. (2003). A measure of counselor competency. *Counselor Education ve Supervision*, 43, 120-133.
- Ford, J. D. (1979). Research on training counselors and clinicians. *Review of Educational Research*, 49(1), 87-130.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N.E. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6th ed.). McGraw-Hill.
- Friedlander, M. L., Keller, K. E., Peca-Baker, T. A., & Olk, M. E. (1986). Effects of role conflict on counselor trainees' self-statements, anxiety level, and performance. *Journal of Counseling Psychology*, 33(1), 73.
- Glađing, S. T., (2009). The history, trends, and future of professional counseling. Özyürek, R., Owen, F. K., Owen D. (Ed.), *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik: Meslekleşme sürecindeki ilerlemeler*. Nobel.
- Hill, C. E., ve Corbett, M. M. (1993). A perspective on the history of process and outcome research in counseling psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 40(1), 3-24.
- Hill, C.E., & O'Brien, K.M. (1999). *Helping skills: Facilitating exploration, insight, and action*. American Psychological Association.
- Ivey, A. E., Normington, C. J., Miller, C. D., Morrill, W. H., ve Haase, R. F. (1968). Microcounseling and attending behavior: An approach to prepracticum counselor training. *Journal of Counseling Psychology*, 15(5), 1-12.
- İkiz, E. (2006). *Danışma becerileri eğitiminin danışmanların empatik eğilim, empatik beceri ve tükenmişlik düzeyleri üzerindeki etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Kagan, N. (1980). Influencing human interaction: Eighteen years with IPR. Hess, A. K. (Eds.), *Psychotherapy supervision: Theory, research, and practice*. Wiley.

- Kagan, N., (1995) *Interpersonal process recall: A method of influencing human interaction*. Microtraining Associates Inc.
- Kagan, N., & Krathwohl D. R. (1967). *Studies in human interaction interpersonal process recall stimulated by video tape*. (Proje No: 5-0800). East Lansing, MI: Michigan State University.
- Kagan, N., Krathwohl D. R., ve Farquhar, W., Harvey, S., Ward, G., Fuller, B., Hartzell, J., & Woody. (1967). "The effectiveness of IPR in supervising counseling." *Section II of IPR-Interpersonal Process Recall: Stimulated recall by videotape in exploratory studies of counseling and teaching-learning*. (Proje No: 1100). East Lansing, MI: Michigan State University.
- Kagan, N., Krathwohl D. R., & Miller R. (1963). Stimulated recall in therapy using video tape-A case study. *Journal of Counseling Psychology, 10*, 3-15.
- Kagan, N. & Schauble P. G. (1969). Affect simulation in interpersonal process recall. *Journal of Counseling Psychology, 1*(4), 309-313.
- Kingdon M. A. (1975). A cost/benefit analysis of the interpersonal process recall technique. *Journal of Counseling Psychology, 22*(4), 363-387.
- Kirsch, I. (1986). Early research on self-efficacy: What we already know without knowing we knew. *Journal of Social and Clinical Psychology, 4*, 339-350.
- Kuzgun, Y. (1999). *Psikolojik danışmanlık ve rehberlik mesleğinde eğitim düzeyleri ve yeterlilik*. Yöret Postası 13.
- Larson, L. M. (1998). The social cognitive model of counselor training. *The Counseling Psychologist, 26*(2), 219-273.
- Larson, L. M., & Daniels, J. A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *The Counseling Psychologist, 26*, 179-218.
- Larson, L. M., Suzuki, L. A., Gillespie, K. N., Potenza, M. T., Bechtel, M. A., & Toulouse, A. (1992). Development and validation of the counseling self-estimate inventory. *Journal of Counseling Psychology, 39*, 105-120.
- Lent, R. W., Hill, C. E. & Hoffman, M. A. (2003). Development and validation of the counselor activity self-efficacy scales. *Journal of Counseling Psychology, 50*, 97-108.
- Meydan, B. (2010). *Psikolojik danışman adaylarının içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Öner, N., & LeCompte, W. A. (1983). *Durumluk-süreklilik kaygı envanteri el kitabı*. Boğaziçi Üniversitesi.
- Özyürek, R., (2007). Psikolojik danışman eğitiminin ve okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin niteliğini yükseltmeye yönelik öneriler. Özyürek, R., Owen, F. K., Owen D. (Ed.), *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik: Meslekleşme sürecindeki ilerlemeler*. Nobel.
- Pamukçu, B., (2011). *The investigation of counseling self-efficacy levels of counselor trainees* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Pamukçu, B., & Demir, A. (2013). Psikolojik danışma öz-yeterlik ölçeği Türkçe formu'nun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 4*(40), 212-221.
- Parish, K. L. (1981). *IPR, Modeling, and stress inoculation supervision for critical client statements* [Sözlü bildiri]. Amerikan Psikolojik Danışma Kongresi, Los Angeles, USA.
- Rogers, C. R. (1957). The necessary and sufficient conditions of therapeutic personality change. *Journal of Consulting Psychology, 21*, 95-103.
- Rønnestad, M. H., & Skovholt, T. M. (1993). Supervision of beginning and advanced graduate students of counseling and psychotherapy. *Journal of Counseling & Development, 71*(4), 396-405.
- Shrout, P. E. & Fleiss, J. L., (1979). Intraclass correlations: Uses in assessing rater reliability. *Psychological Bulletin, 86*, 420-428.
- Spielberger, C. D., Gorsuch, R. L., Lushene, R., Vagg, P. R., & Jacobs, G. A. (1970). *Manual for the state-trait anxiety inventory*. Consulting Psychologists Press.

- Truax, C. B. & Carkhuff, R. R. (1967). *Toward effective counseling and psychotherapy: Training and practice*. Aldine.
- Uslu, M. (2005). *Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin geliştirilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Whittaker, S. M. (2004). *A multi-vocal synthesis of supervisees' anxiety and selfefficacy during clinical supervision: Meta-analysis and interviews* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg, Virginia, USA
- Van Noord, R. W., Kagan N. (1976). Stimulated recall and affect simulation in counseling: client growth reexamined. *Journal of Counseling Psychology*, 23(1,) 28-33.
- Yaka, B. (2005). *Psikolojik danışmanların temel psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Yaka, B. (2011). *Mikro beceri eğitimi programı'nın psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye.

EXTENDED ABSTRACT

The Effect Of The Supervision With Interpersonal Process Recall On The Counseling Skills, Self-Efficacy And Anxiety Levels Of Counselor Trainees

The developments in the United States of America (USA) in the 1940s had a great importance in shaping the content of psychological counselor education programs in the world (Gladding, 2009). Until the 1940s, counselor/therapist training was based on the therapist's receiving psychological help from an experienced therapist and was more like a master-apprentice relationship (Daniels, 1994). With the transformation of therapeutic conditions defined by Rogers (1957) into teachable therapist skills, which started with the work of Robinson (1950; cited by Hill and Corbett 1993), studies on counselor/therapist training programs began. Among these training programs, Interpersonal Process Recall (IPR) developed by Kagan, Krathwohl and Miller (1963), Human Resource Development (HRD) developed by Truax and Carkhuff (1967), and Micro-Skill Training (MC) developed by Ivey, Normington, Miller, Morrill, and Haase (1968) stand out (Daniels, 1994).

Unlike models such as HRD and MC, which focus on teaching counseling skills directly, IPR focuses on helping counselor candidates recognize the barriers that prevent them from using these innate skills effectively. Although they have different focus points, it can be said that all psychological counselor training models aim to ensure that counselor candidates are effective in the psychological assistance service they provide. However, helping skills are not the only variable in the effectiveness of psychological help service. Hill and O'Brien (1999) divide the variables related to counselors into three as helping skills, personal characteristics and professional experiences. As can be seen, the personal characteristics of the psychological counselor, along with the counseling skills and professional experiences, have an important place in the psychological help process.

One of these personal characteristics of psychological counselors, which is also the subject of this research, is psychological counselor self-efficacy (Kirsch, 1986). Counselor self-efficacy is based on Bandura's (1977) social cognitive theory and is defined as an individual's belief and judgment about his or her ability to effectively counsel a client in a close time (Larson et al., 1992). Another psychological counselor's personal trait, which has an important place in the psychological help process and examined in this study, is anxiety. It is stated that anxiety has an effect on learning skills, the ability of the counselor candidate to use his skills, and the style of approaching his supervisor (Bernard & Goodyear, 2004).

With this study, it was aimed to examine the effects of supervision based on the interpersonal process recall technique on the counseling skills, self-efficacy and anxiety levels of counselor candidates.

This research is included in real experimental designs because it tries to determine cause-effect relationships and randomly assigns subjects to groups (Fraenkel & Wallen, 2006). In the research, "pretest-posttest control group design", one of the real experimental designs, was used. In the study, the counselor candidates in the experimental group received supervision based on the IPR technique until the post-tests were administered, while the counselor candidates in the control group received supervision based on the Mixed Model. Some measures were taken to prevent the interference of different factors in the process with the results of the research.

In the study, the subjects were randomly selected among the volunteers enrolled in the Guidance and Psychological Counseling (GPC) undergraduate program and taking the individual counseling practice course. The analyzes of the research included a total of 15 subjects, 10 female and 5 male, in the experimental group; The study was carried out on the data obtained from a total of 15 subjects, 10 female and 5 male, in the control group. Within the scope of the research, the supervisions were given by the lecturers working in the Department of GPC. The experimental group supervisors used the IPR technique during the experimental process, while the control group supervisors gave supervision based on the mixed model. In the research, three psychological counselors studying in the GPC Doctorate Program took part as referees, and the data on their psychological counseling skill levels were collected through the referees.

Counseling Skills Scale (CSS) developed by Eriksen and McAuliffe (2003) to measure the skills of counselor candidates; Counselor Self-Efficacy Scale (CASES) developed by Lent, Hill, and Hoffman (2003) to measure the self-efficacy levels of counselors, and State Anxiety Inventory (SAI) developed by Spielberger, Gorsuch, and Lushene (1970) to measure the state anxiety levels of counselors were used.

In the pre-test in the research, before the first session after the pre-interview, CASES and SAI were applied to the counselor candidates. Thus, as mentioned before, the effect of anxiety which may arise from the fact that the subjects will conduct a counseling session for the first time was kept under control. In the post-test, CASES and SAI were administered to counselor candidates who were supervised for five counseling sessions (excluding the pre-interview), just before the first session that followed.

In line with the hypotheses of the research, two-factor analysis of variance was used for mixed measures to test whether the supervision based on IPR had a significant effect on the psychological counseling skills, self-efficacy and anxiety levels of the subjects.

As a result of the analysis, the findings revealed that there is no difference between IPR technique-based supervision and mixed model-based supervision in terms of the effect on counselor candidates' counseling skills. When the effect on the self-efficacy levels of the psychological counselor candidates was examined, it was seen that there was no difference between the supervision based on the IPR technique and the supervision based on the mixed model. It was concluded that there is no difference between the supervision based on the IPR technique and the supervision based on the mixed model in terms of the effect on the anxiety levels of the counselor candidates. In addition, unlike the findings on counseling skills and self-efficacy levels, the mean anxiety scores of the counselor candidates in the experimental and control groups did not differ in terms of pre-test and post-test measurements. Based on the research process and results, some suggestions for researchers and counselor educators are presented.

